

PIOTR KRZYŻANOWSKI

ZAKRES OCHRONY TAJEMNICY ADWOKACKIEJ W POSTĘPOWANIU KARNYM – ZAGADNIENIA WYBRANE

WPROWADZENIE

Ustrój adwokatury obecnie oparty jest na następujących fundamentach: niezawisłym samorządzie, etyce zawodowej, immunitecie i tajemnicy adwokackiej¹. Szczególne znaczenie przypisuje się zwłaszcza tajemnicy adwokackiej, jako integralnemu elementowi systemu ochrony prawnej². Tajemnica adwokacka stanowi realizację prawa do obrony, ponieważ gwarantuje, że informacje przekazane obrońcy nie zostaną ujawnione. Tym samym, tajemnica ta warunkuje prawidłowe funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości. W doktrynie podkreśla się, że nieprzestrzeganie tej tajemnicy „rzutuje na ogólnospołeczne postrzeganie adwokatury jako instytucji [...] niegwarantującej bądź też niebędącej w stanie zagwarantować przestrzegania poufności informacji powierzanych adwokatom”³.

Ustawa określająca ramy ustrojowe adwokatury statuuje bezwzględny, bezwarunkowy i zupełny zakaz ujawniania tajemnicy zawodowej. Oznacza to, że tajemnica ta niezależnie od okoliczności nie może być uchylana. Natomiast Kodeks postępowania karnego przewiduje przypadki zwolnienia z obowiązku przestrzegania tej tajemnicy. Intencją autora niniejszego artykułu jest zbadanie – głównie za pomocą metody logiczno-językowej i komparatystycznej – czy obowiązujące prze-

Mgr PIOTR KRZYŻANOWSKI – doktorant w Katedrze Teorii i Filozofii Prawa, Instytut Prawa, Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Al. Raclawickie 14, 20-950 Lublin, e-mail: p.krzyzanowski500f@gmail.com

¹ Z. KRZEMIŃSKI, *Etyka adwokacka. Teksty, orzecznictwo, komentarz*, Warszawa: Wolters Kluwer Polska 2008, s.15.

² M. SMARZEWSKI, M. BANACH, *Ochrona tajemnicy adwokackiej w procesie karnym w związku z czynnościami przesłuchania i przeszukania*, „Palestra” 3 (2017), s. 75.

³ Tamże.

pisy gwarantują należyłą ochronę tajemnicy adwokackiej. Celem pracy jest również określenie, czy wspomniany brak koherencji regulacji dotyczących zakresu tajemnicy adwokackiej w ustawie – Prawo o adwokaturze⁴ i Kodeksie postępowania karnego⁵, ma wpływ na stan przestrzegania tej tajemnicy. Ponadto, omówiony zostanie podział na tajemnice adwokacką i na tajemnicę obrończą. Autor spróbuje ustalić, czy zakres obowiązywania tych tajemnic podczas wykonywania poszczególnych czynności procesowych jest taki sam.

Należy wspomnieć, że w literaturze przedmiotu możemy odnaleźć wiele publikacji traktujących o tajemnicy adwokackiej. Większość opracowań dotyczyło przede wszystkim samej istoty tej tajemnicy. Skupiano się głównie na poszukiwaniu jej źródeł, zakresu i funkcji⁶. Natomiast w artykułach dotyczących przestrzegania tajemnicy w postępowaniu karnym, analizowano przede wszystkim zakres tajemnicy w pojedynczych czynnościach procesowych, takich jak: przesłuchanie czy przeszukanie⁷, skutki wspomnianego braku koherencji⁸, jak również problematykę odpowiedzialności za ujawnienie tajemnicy⁹. Niniejszy artykuł, w odróżnieniu od innych opracowań, ma na celu zbadanie, czy zakres ochrony tajemnicy adwokackiej został tak samo uregulowany w toku poszczególnych czynności procesowych. Istotne jest ustalenie, czy na każdym etapie i czy przy każdej czynności tajemnica adwokacka jest należycie chroniona.

Pierwsza część opracowania traktować będzie o zakresie tajemnicy uregulowanym w akcie określającym ramy ustrojowe adwokatury, czyli w ustawie Prawo o adwokaturze. Następnie zostanie omówiony podział na tajemnice adwokacką i na tajemnicę obrończą. W dalszej części autor skupi się na analizie zakresu obowiązywania tych tajemnic podczas wykonywania poszczególnych czynności procesowych, takich jak: przesłuchanie, przeszukanie, kontakty z klientem, jak rów-

⁴ Ustawa z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze, Dz. U. z 2018 r., poz. 1184 z późn. zm. [dalej cyt.: u.p.o.a.].

⁵ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, Dz. U. z 2017 r., poz. 1904 z późn. zm. [dalej cyt.: k.p.k.].

⁶ Zob. KRZEMIŃSKI, *Etyka adwokacka*, s. 15; P. KARDAS, *Konstytucyjne i ustawowe aspekty ochrony tajemnicy zawodowej powierzanej przedstawicielom zawodów zaufania publicznego*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 4 (2014), s. 5-51; M. KUCHARCZYK, *Charakter prawny tajemnicy adwokackiej w ujęciu historycznym*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 1 (2007), s. 57-72.

⁷ Zob. SMARZEWSKI, BANACH, *Ochrona tajemnicy*, s. 75-87; K. PIKUL, *Zakaz zajęcia i zapoznania się z treścią pism z art. 225 § 3 k.p.k.*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 27 (2011), s. 173.

⁸ Zob. E. MĄDRECKA, *W kwestii kolizji art. 180 § 2 kodeksu postępowania karnego i art. 6 Prawa o adwokaturze*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 28 (2012), s. 147-160.

⁹ Zob. J. WARYLEWSKI, *Tajemnica adwokacka i odpowiedzialność karna za jej naruszenie (ujawnienie)*, „Palestra” 5-6 (2005), s. 7-16.

niez kontrola i utrwalanie rozmów. W artykule, zostanie również omówiona problematyka kolizji art. 180 § 2 k.p.k. a art. 6 u.p.o.a. Ostatnią część opracowania stanowić będzie podsumowanie rozważań, próbę odpowiedzi na przedstawione problemy badawcze i zaprezentowanie propozycji zmian w obowiązujących przepisach.

1. TAJEMNICA ZAWODOWA ADWOKATA W PRZEPISACH USTROJOWYCH ADWOKATURY

W świetle art. 6 u.p.o.a., adwokat zobligowany jest zachować w tajemnicy wszystko, o czym się dowiedział w związku z udzielaniem pomocy prawnej lub prowadząc sprawę. Ustęp trzeci, tego artykułu stanowi, iż nie można zwolnić adwokata od tego obowiązku. Zgodnie z art. 4 u.p.o.a., świadczenie pomocy prawnej to w szczególności udzielanie porad prawnych, sporządzanie opinii prawnych, opracowywanie projektów aktów prawnych oraz występowanie przed sądami i urzędami. Posłużenie się przez ustawodawcę określeniem „wszystko”, oznacza, iż zakresem tajemnicy objęta jest każda informacja uzyskana w związku z udzielaniem pomocy prawnej. Tajemnica ta obejmuje treści uzyskane w sposób werbalny, jak również wiadomości zapisane w materiałach, aktach sprawy, notatkach, plikach na dysku twardym, nośnikach pamięci, czy też poczcie elektronicznej. Tak szeroki katalog źródeł powoduje, że nadawcą informacji objętej tajemnicą może być nie tylko klient, ale także osoby trzecie, świadkowie, sędzia, a nawet strona przeciwna¹⁰. Mogą to też być informacje uzyskane dzięki własnym obserwacjom¹¹. Tajemnica obejmuje także wiadomości dotyczące nieistotnych szczegółów, jak również informacje, które z perspektywy samego adwokata wydają się być mało znaczące¹². Natomiast nie są objęte tajemnicą wszystkie informacje zgromadzone przez adwokata, ale tylko te, które uzyskał podczas wykonywania swego zawodu¹³. Obowiązek zachowania tajemnicy nie może być ograniczony w czasie i nie podlega przedawnieniu. Oznacza to, iż ten obowiązek trwa nawet, gdy wygaśnie stosunek pełnomocnictwa, prowadzona sprawa się zakończy lub ustanie członkostwo adwokata w samorządzie zawodowym¹⁴.

¹⁰ MĄDRECKA, *W kwestii kolizji*, s. 150.

¹¹ KRZEMIŃSKI, *Etyka adwokacka*, s. 16.

¹² Tamże.

¹³ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 5 sierpnia 2015 r., sygn. akt II AKz 443/15.

¹⁴ M. CZERWIŃSKI, *Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej adwokata a uzasadniony interes społeczny*, „Palestra” 11-12 (2013), s. 58.

2. TAJEMNICA ADWOKACKA W TRAKCIE PRZESŁUCHANIA

Niewątpliwie czynnością procesową, podczas której tajemnica zawodowa jest najbardziej narażona na ujawnienie, jest przesłuchanie adwokata na okoliczności związane z prowadzoną sprawą. Zgodnie z art. 178 k.p.k., nie wolno przesłuchiwać obrońcy w charakterze świadka, co do faktów, o których dowiedział się udzielając porady prawnej lub prowadząc sprawę. W świetle omawianego przepisu, zakaz ten obejmuje również adwokata lub radcę prawnego działającego na podstawie art. 245 § 1 k.p.k., jako reprezentant zatrzymanego¹⁵. Jest to niezupełny, bezwzględny zakaz dowodowy, który w żadnych warunkach nie może zostać uchylony. Nie można obejść tego zakazu, ani ze względu na osobę wnioskodawcy, ani na kierunek przesłuchania (na korzyść oskarżonego)¹⁶. Jak słusznie zauważa J. Warylewski, „zakaz ten trwa nawet już po ustaniu pełnienia funkcji obrońcy lub adwokata udzielającego pomocy prawnej osobie zatrzymanej, jest w stanie go uchylić nawet zgoda zainteresowanych osób”¹⁷. Natomiast z uwagi na fakt, iż jest to zakaz niezupełny, możliwe jest ustalanie tych okoliczności za pomocą innych dowodów. Przepis ten nie zakazuje przesłuchania adwokata, co do informacji uzyskanych w inny sposób niż w związku z prowadzeniem sprawy lub udzielaniem porad¹⁸. W doktrynie przyjmuje się, że ten zakaz oznacza niedopuszczalność nie tylko przesłuchiwania, ale również wzywania na przesłuchanie. Natomiast nie ma jednolitego stanowiska, co do tego, jak powinien się zachować adwokat, gdy organ go wezwie na przesłuchanie, mimo wspomnianego zakazu. Uznaje się, że jeżeli z samego wezwania wynika, że obrońca miałby być przesłuchany, co do okoliczności objętych zakazem z art. 178 k.p.k., to wtedy nie ma obowiązku stawiennictwa. Natomiast w przypadku, gdy cel przesłuchania nie wynika z wezwania, obrońca powinien stawić się na wezwanie organu procesowego i wskazać, że okoliczności, co do których ma zeznawać, należą do tych uregulowanych w art. 178 k.p.k.¹⁹

¹⁵ SMARZEWSKI, BANACH, *Ochrona tajemnicy*, s.78.

¹⁶ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 18 lutego 2015 r., sygn. akt II AKa 270/14, LEX nr 1668674.

¹⁷ WARYLEWSKI, *Tajemnica adwokacka*, s. 9.

¹⁸ P. HOFMAŃSKI, S. ZABŁOCKI, *Elementy metodyki pracy sędziego w sprawach karnych*, Kraków: Wolters Kluwer Polska 2006, s. 150.

¹⁹ Por. L. PAPRZYCKI, J. GRAJEWSKI, S. STEINBORN, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom I: Artykuły 1-424 k.p.k.*, red. L. Paprzycki, Warszawa: Wolters Kluwer Polska 2015, s. 200; MĄDRECKA, *W kwestii kolizji art. 180 § 2*, s. 150; T. GRZEGORCZYK, *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Artykuły 1-467*, Warszawa: Wolters Kluwer Polska 2014, s. 611.

W świetle art. 180 k.p.k. § 2, osoby zobligowane do zachowania tajemnicy adwokackiej mogą być przesłuchiwane, co do faktów objętych tą tajemnicą tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu. W postępowaniu przygotowawczym w przedmiocie przesłuchania lub zezwolenia na przesłuchanie decyduje sąd, na posiedzeniu bez udziału stron, w terminie nie dłuższym niż 7 dni od daty doręczenia wniosku prokuratora. Natomiast w przypadku postępowania sądowego, sąd orzeka o zwolnieniu na rozprawie, aczkolwiek możliwe jest skierowanie sprawy na posiedzenie. Postanowienie o zwolnieniu adwokata z tajemnicy dotyczy tylko tego konkretnego postępowania karnego, w którym zostało wydane²⁰. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie. Warto zaznaczyć, iż ten środek odwoławczy przysługuje zarówno na postanowienie zezwalające, jak i na orzeczenie odmawiające²¹. W świetle zasad deontologii zawodowej, adwokat zobligowany jest „do podejmowania wszelkich możliwych środków zmierzających do ochrony tajemnicy zawodowej”²². Z tych względów, w sytuacji zwolnienia adwokata przez sąd z obowiązku zachowania tajemnicy, adwokat winien zawiadomić o tym fakcie właściwą okręgową radę adwokacką i zaskarżyć postanowienie o zwolnieniu²³. Przesłanki uchylecia tego zakazu zostały uregulowane w ten sposób, że ich „precyzyjna wykładnia i odniesienie do sytuacji procesowej konkretnej sprawy jest bardzo utrudnione”, a niekiedy wręcz niemożliwe²⁴. Ponadto, przesłanki te mają charakter ocenny, co zwiększa zagrożenie różnej ich interpretacji, a nawet nadinterpretacji przez poszczególne sądy orzekające²⁵. Wątpliwości budzi druga przesłanka zwolnienia, czyli gdy okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu. Taka regulacja pozwala na zwolnienie z obowiązku zachowania tajemnicy również wtedy, gdy inny dowód istnieje, ale z różnych względów nie może być użyty w postępowaniu. Przyjmuje się, że wszelkie formy ograniczenia tajemnicy adwokackiej winny być unormowane w sposób szczegółowy i precyzyjny. Stopień odstępstwa od ogólnej zasady powinien być wprost

²⁰ S. HOC, *Informacje niejawne i tajemnice w postępowaniu karnym*, [w:] *Profesor Marian Cieślak – osoba, dzieło, kontynuacja*, red. W. Cieślak, S. Steinborn, Gdańsk: Wolters Kluwer Polska 2013, s. 740.

²¹ S. ZABŁOCKI, *Znaczenie ustawy nowelizującej Kodeks postępowania karnego dla korporacji radców prawnych*, „Radca Prawny” 6 (2000), s. 5.

²² SMARZEWSKI, BANACH, *Ochrona tajemnicy*, s. 86.

²³ Tamże.

²⁴ PAPRZYCKI, GRAJEWSKI, STEINBORN, *Kodeks postępowania*, s. 202.

²⁵ M. KLEJNOWSKA, *Oskarżony, jako osobowe źródło informacji o przestępstwie*, Kraków: Wolters Kluwer Polska 2004, s. 52.

proporcjonalny do celu, któremu ma służyć ten wyjątek²⁶. Celem w tym przypadku jest dobro wymiaru sprawiedliwości, które *de facto* jest pojęciem niedookreślonym i powoduje trudności interpretacyjne. Zdaniem R. Tokarczyka, „ze względu na duże znaczenie tajemnicy adwokackiej dla profesjonalnego i moralnego wykonywania zawodu adwokata, budzą uzasadnione sprzeciwy, nie tylko adwokatów, wszelkie wyjątki zwalniania ich od zachowania tajemnicy w imię jakichś mglistych klauzul generalnych, w gruncie rzeczy racji politycznych, np. dobra wymiaru sprawiedliwości”²⁷. Trybunał Konstytucyjny również zwrócił uwagę na tę kwestię, jednak uznał, iż „Zarzut niedookreśloności art. 180 § 2 k.p.k., w ocenie Trybunału Konstytucyjnego, nie jest uzasadniony. Przepis zawiera dwa kryteria, od których kumulatywnego spełnienia uzależniona jest możliwość zwolnienia z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej: musi tego wymagać dobro wymiaru sprawiedliwości oraz dana okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu. Ponadto, przepis wymaga, by przesłuchanie osoby zobowiązanej do zachowania tajemnicy zawodowej było niezbędne dla wskazanych celów. O ile pojęcie «dobra wymiaru sprawiedliwości» jest bardzo ogólne, o tyle – w ocenie Trybunału Konstytucyjnego – drugie z kryteriów wskazanych w art. 180 § 2 k.p.k., tj. brak innych środków dowodowych jest konkretne, wymierne i sprawdzalne. Ponieważ o zwolnieniu z tajemnicy decyduje sąd, dysponujący już całym materiałem dowodowym zebrany w postępowaniu przygotowawczym, należy przyjąć, że jest on władny ocenić niezbędność dowodu, tj. stwierdzić, że za pomocą innych, realnie dostępnych środków dowodowych (takim środkiem na pewno nie jest zeznanie oskarżonego, który ma prawo zachować milczenie) nie można danej okoliczności udowodnić. Argument braku precyzji art. 180 § 2 k.p.k. na pewno nie wystarcza więc, by podważyć konstytucyjność zaskarżonego przepisu”²⁸. Stanowisko Trybunału jest dość kontrowersyjne i moim zdaniem nie zasługuje na akceptację. Wynika to z faktu, iż Trybunał dopuszcza możliwość wprowadzenia przesłanki abstrakcyjnej, wprowadzającej w błąd, jeżeli obok niej występuje kryterium konkretne, wymierne, sprawdzalne. Takie stanowisko może prowadzić do wdrażania rozwiązań kuriozalnych lub stosowania różnego rodzaju nadużyć. W podobnym tonie wypowiadał się W. Marchwicki uznając, iż stanowisko Trybunału „umożliwiłoby pomieszczenie w przepisie ograniczającym konstytucyjne prawa i wolności wszelkich najbardziej niejasnych klauzul, o ile były-

²⁶ M. MATUSIAK-FRĄCZAK, *Glosa do wyroku ETPC z dnia 6 grudnia 2012 r.*, LEX nr 12323/11.

²⁷ R. TOKARCZYK, *Zarys przedmiotu etyki adwokata*, „Przegląd Sądowy” 7-8 (2005), s. 36-37.

²⁸ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 listopada 2004 r., sygn. akt SK 64/03, ZU 2004, nr 10A, poz. 107.

by one stosowane kumulatywnie z innym jednoznacznym i jasnym, kryterium”²⁹. Z tych względów postuluje się, aby wszelkie odstępstwa od utrwalonych zasad, były obwarowane konkretnymi, wymiernymi przesłankami. Ponadto, mamy do czynienia z pewnym paradoksem, albowiem tajemnica adwokacka ma być uchylana dla dobra wymiaru sprawiedliwości, w sytuacji gdy „sama jest częścią tej sfery, która jest ściśle powiązana z wymierzaniem sprawiedliwości i w tym znaczeniu można o niej mówić, że jest wartością (dobrem) wymiaru sprawiedliwości”³⁰. Należy również zauważyć, iż dobro wymiaru sprawiedliwości wymaga, aby w każdej sprawie orzeczenie wydawane było w oparciu o ujawnione wszystkie okoliczności mające znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Wobec powyższego, w literaturze przedmiotu podkreśla się, że „dobro wymiaru sprawiedliwości nie wymaga uchylecia tajemnicy adwokackiej, radcy prawnego, lekarskiej lub dziennikarskiej, gdy dotyczy to nie tyle drugorzędnej, co nawet trzeciorzędnej okoliczności o niewielkim (w zasadzie nieistotnym) znaczeniu dla rozstrzygnięcia w sprawie”³¹. Podobne stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w Krakowie, przyjmując, że „Zwolnienie z tajemnicy zawodowej adwokata powinno dotyczyć konkretnych okoliczności, o których świadek ma zeznawać. Rzeczą sądu o tym orzekającego jest ocenić, czy okoliczności te spełniają wymogi art. 180 § 2 k.p.k., czyli są niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości i nie mogą być ustalone na podstawie innego dowodu. Brak oznaczenia ich sprawiałby, że zwolnienie byłoby *carte blanche* dla organów ścigania, które mogłyby dowolnie korzystać z wiedzy świadka, obchodząc odnośne ograniczenia”³². Z tych względów, T. Razowski zgłasza postulat zmiany tego przepisu w taki sposób, aby uchYLECIE tajemnicy było możliwe tylko wtedy, gdy fakty objęte tajemnicą będą istotne dla rozstrzygnięcia sprawy³³. W mojej ocenie jest to słuszna propozycja, jednak zmiany tego przepisu powinny być głębsze³⁴. UchYLECIE tajemnicy powinno być możliwe tylko

²⁹ W. MARCHWICKI, *Tajemnica adwokacka. Analiza konstytucyjna*, Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck 2015, s. 99.

³⁰ Por. KUCHARCZYK, *Charakter prawny tajemnicy*, s. 60.

³¹ PAPRZYCKI, GRAJEWSKI, STEINBORN, *Kodeks postępowania*, s. 202.

³² Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 21 kwietnia 2010 r.; cyt. za: WARYLEWSKI, *Tajemnica adwokacka*, s. 12.

³³ T. RAZOWSKI, *Zwolnienie świadka z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej w procesie karnym*, „Prokuratura i Prawo” 7-8 (2010), s. 147-148.

³⁴ Autor niniejszego opracowania – jak to zostanie wskazane w dalszej części pracy – postuluje ujednolicenie zakresu tajemnicy adwokackiej na gruncie prawa karnego procesowego i przyznanie jej bezwzględny charakter. Niemniej jednak, na wypadek gdyby ustawodawca zdecydował się utrzymać podział na tajemnicę obrończą i tajemnicę adwokacką, warto poszukiwać rozwiązań, które mogłyby przyczynić się do zwiększenia ochrony tajemnicy adwokackiej, gwarantowałyby realizację interesów stron postępowania i byłyby zgodne z zasadą dobra wymiaru sprawiedliwości.

w ważnych przypadkach i w sprawach o „cięższym rodzaju gatunkowym”, czyli w takich, w których prowadzone było śledztwo. Taka przesłanka, jako konkretna i jasna, w większym stopniu gwarantowałaby ochronę tajemnicy niż obowiązujące przepisy. Konkretny przepis art. 180 § 2 k.p.k. mógłby wyglądać tak: „Osoby obowiązane do zachowania tajemnicy notarialnej, adwokackiej, radcy prawnego, doradcy podatkowego, lekarskiej, dziennikarskiej lub statystycznej oraz tajemnicy Prokuraturii Generalnej, w sprawach objętych śledztwem, mogą być przesłuchiwane co do faktów objętych tą tajemnicą tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy i brakuje innych dowodów, na podstawie których okoliczność może być ustalona. W postępowaniu przygotowawczym w przedmiocie przesłuchania lub zezwolenia na przesłuchanie decyduje sąd, na posiedzeniu bez udziału stron, w terminie nie dłuższym niż 7 dni od daty doręczenia wniosku prokuratora. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie”.

3. TAJEMNICA ADWOKACKA A TAJEMNICA OBROŃCZA

Analiza zagadnienia tajemnicy adwokackiej w trakcie przesłuchania pozwala zauważyć, iż ustawodawca wprowadził dychotomię w rozumieniu tajemnicy adwokackiej, albowiem na gruncie Kodeksu postępowania karnego wyróżniamy tajemnicę obrończą, uregulowaną w 178 k.p.k., i tajemnicę adwokacką, inną niż obrończa, wyrażoną w art. 180 § 2 k.p.k. Regulacje zawarte w art. 178 k.p.k. i art. 180 § 2 k.p.k. w intencji ustawodawcy, miały stanowić kompromis między prawem do obrony a zasadą legalizmu³⁵. W tej części opracowania warto zastanowić się nad przeznaczeniem tych tajemnic, ich źródłem i ich wzajemną relacją, a także należy zbadać czy ustawodawcy udało się zrealizować wspomniany kompromis.

Omawiane tajemnice mają inny zakres przedmiotowy. Zdaniem W. Grzeszczyka, „tajemnica obrończa dotyczy okoliczności, o których obrońca dowiedział się, udzielając porady prawnej, chociażby ostatecznie nie podjął się obrony, oraz informacji uzyskanych przy prowadzeniu sprawy, niezależnie od źródła ich pochodzenia (oskarżony, osoby mu najbliższe, inne osoby lub źródła)”³⁶. Natomiast przepis art. 180 § 2 k.p.k. odnosi się do wszelkich innych informacji objętych tajemnicą wynikającą z art. 6 ust. 1 u.p.o.a. które jednocześnie nie stanowią tajem-

³⁵ J. AGACKA-INDECKA, *Tajemnica zawodowa adwokata – znaczące rozstrzygnięcia sądów*, „Palestra” 9-10 (2005), s. 121.

³⁶ W. GRZESZCZYK, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa: LexisNexis 2014, s. 230.

nicy obrończej³⁷. Zatem tajemnica adwokacka ma znacznie szerszy zakres niż tajemnica obrończa. Odmienny jest także reżim ochrony każdej z tajemnic. Okoliczności objęte tajemnicą obrończą nie mogą zostać ujawnione, a gdyby to nastąpiło, nie mogą stanowić dowodu w sprawie. Natomiast treści stanowiące tajemnicę adwokacką mogą pod pewnymi warunkami zostać ujawnione w postępowaniu i stanowić dowód. W przypadku ujawnienia tajemnicy obrończej adwokat-obrońca może ponieść odpowiedzialność karną, cywilną i dyscyplinarną. Zaś adwokat, który został zwolniony przez sąd z obowiązku zachowania tajemnicy adwokackiej i taką tajemnicę ujawni, nie poniesie odpowiedzialności. Należy zauważyć, iż obie tajemnice mają wspólny element podmiotowy, albowiem odnoszą się do adwokata świadczącego pomoc prawną³⁸. Jednakże różny zakres przedmiotowy, różne reżimy ochrony, różne funkcje, odmienne zakazy dowodowe świadczą o tym, że *de facto* mamy do czynienia z dwiema różnymi tajemnicami. Jak słusznie zauważył J. Giezek, „O ile bowiem klasyczna i uregulowana ogólnie tajemnica adwokacka wiąże się z istotą gwarancji niezbędnych przy świadczeniu pomocy prawnej przez profesjonalny podmiot, o tyle z tajemnicą obrończą idą w parze gwarancje związane z instytucjami składającymi się na system prawa represyjnego, a w dalszej perspektywie z wieloma ukształtowanymi na przestrzeni wieków instytucjami zapewniającymi możliwość prowadzenia realnej i rzetelnej obrony”³⁹. Zatem – w mojej ocenie – tajemnica obrończa została wyodrębniona z tajemnicy adwokackiej, w celu zagwarantowania realności prawa do obrony i domniemania niewinności. Natomiast tajemnica adwokacka wynika z faktu wykonywania zawodu zaufania publicznego i jej głównym zadaniem jest ochrona prywatności klientów, a tym samym też utrzymywanie zaufania klienta do adwokata. Podobne stanowisko zajął P. Kardas przyjmując, iż „Tajemnica obrończa nie jest odmianą gatunkową tajemnicy zawodowej, wiążącej przedstawicieli prawniczych zawodów zaufania publicznego, lecz odrębnym rodzajem tajemnicy powiązaniem z funkcją obrony. Jej istota i zakres nie wynika zatem ze szczególnej roli, zadań i funkcji wykonywanych przez przedstawicieli zawodów zaufania publicznego, i nie wiąże się z ochroną prawa do prywatności i wolności komunikowania się, lecz zasadza się na szczególnych uprawnieniach składających się na prawo do obrony. Bez wątpienia stanowi element realizacji formalnego prawa do obrony oraz część prawa materialnego. Naruszenie obowiązku zachowania tajemnicy obrończej stanowi zatem nie tyle i nie tylko zamach na wartości chronione przez tajem-

³⁷ HOFMAŃSKI, ZABŁOCKI, *Elementy metodyki*, s. 152.

³⁸ J. GIEZEK, *O granicach tajemnicy adwokackiej oraz zgodzie „dysponenta” na jej ujawnienie*, „Palestra” 9 (2014), s. 65.

³⁹ Tamże.

nicę zawodową, w tym w szczególności ochronę prywatności, prawo do komunikowania się i ograniczenia zakresu pozyskiwania przez organy władzy publicznej informacji o obywatelach, lecz godzi przede wszystkim w fundamenty prawa do obrony⁴⁰.

W dalszej części zostanie zbadany zakres tajemnicy obrończej i tajemnicy adwokackiej w innych czynnościach procesowych. Następnie autor zastanowi się czy występowanie w postępowaniu karnym dwóch tajemnic jest konieczne.

4. KONTAKTY Z KLIENTEM W TRAKCIE POSTĘPOWANIA

W świetle art. 73 k.p.k., oskarżony, wobec którego zastosowano tymczasowe aresztowanie, może porozumiewać się ze swoim obrońcą osobiście, podczas nieobecności innych osób, a także za pomocą korespondencji. Ustawodawca nie wprowadził ograniczeń w zakresie form kontaktu, a zatem możliwy jest kontakt bezpośredni, kontakt telefoniczny, korespondencja drogą pocztową, jak i drogą elektroniczną⁴¹. Niemniej jednak, na widzenie należy uzyskać zezwolenie organu, w którego dyspozycji znajduje się klient. Prokurator wydając zezwolenie, w szczególnie uzasadnionych wypadkach może zastrzec, iż ze względu na dobro postępowania przygotowawczego, przy tej czynności będzie obecny sam lub osoba przez niego upoważniona. Z tych samych względów prokurator może zarządzić kontrolę korespondencji podejrzanego z obrońcą. Warto zaznaczyć, iż możliwość naruszenia prawa do kontaktu z obrońcą podczas nieobecności innych osób, uzależniona jest od nieostrej i niedookreślonej przesłanki, jaką jest „szczególnie uzasadniony wypadek”. Niewątpliwie stanowi to istotne zagrożenie dla tajemnicy obrończej, dlatego przyjmuje się, że te zastrzeżenia winny posiadać „charakter wyjątkowy, podyktowany rzeczywistą potrzebą zabezpieczenia interesów postępowania”⁴². Na zarządzenie prokuratora zażalenie nie przysługuje⁴³. Wspomniane zastrzeżenia prokuratorskie mogą być stosowane tylko w ciągu czternastu dni od aresztowania podejrzanego i nie obowiązują po wniesieniu aktu oskarżenia⁴⁴.

⁴⁰ KARDAS, *Konstytucyjne*, s. 35.

⁴¹ PAPRZYCKI, *Kodeks postępowania karnego*, s. 120.

⁴² GRZESZCZYK, *Kodeks postępowania karnego*, s. 80.

⁴³ S. STEINBORN, J. GRAJEWSKI, P. ROGOZIŃSKI, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do wybranych przepisów*, red. S. Steinborn, LEX 2016, s. 90.

⁴⁴ GRZESZCZYK, *Kodeks postępowania karnego*, s. 80.

Zagadnieniem wartym uregulowania jest kwestia kontaktów obrońcy z klientem doprowadzonym na posiedzenie lub rozprawę. Obecnie obowiązuje zwyczaj, zgodnie z którym, obrońca może chwile przed lub po posiedzeniu porozmawiać z klientem, jednak najczęściej odbywa się to w towarzystwie funkcjonariuszy Policji. Zatem, zasadne byłoby wprowadzenie przepisu, który gwarantowałby oskarżonemu, wobec którego zastosowano tymczasowe aresztowanie, porozumiewanie się ze swoim obrońcą osobiście, podczas nieobecności innych osób, zarówno przed, jak i po posiedzeniu lub rozprawie.

5. TAJEMNICA ADWOKACKA PODCZAS PRZESZUKANIA

Podział na tajemnicę obrończą i na tajemnicę adwokacką inną niż obrończa występuje również w przepisach dotyczących czynności przeszukania. Zgodnie z art. 225 § 3 k.p.k, w przypadku, gdy obrońca lub inna osoba, od której żąda się wydania rzeczy lub u której dokonuje się przeszukania, oświadczy, że wydane lub znalezione w toku przeszukania pisma lub inne dokumenty obejmują okoliczności związane z wykonywaniem funkcji obrońcy, organ dokonujący czynności pozostawia te dokumenty wymienionej osobie bez zapoznawania się z ich treścią lub wyglądem. Oświadczenie obrońcy jest dla organu bezwzględnie wiążące, co oznacza, iż organ dokonujący czynności nie ma uprawnień do weryfikowania prawdziwości tego oświadczenia⁴⁵. Jeżeli oświadczenie osoby niebędącej obrońcą budzi wątpliwości, podlega ono weryfikacji, ale w sposób wyłączający ujawnienie tajemnicy obrończej. W takiej sytuacji, organ dokonujący czynności przekazuje sądowi wydane albo znalezione dokumenty bez zapoznawania się z ich treścią lub wyglądem, w opieczętowanym opakowaniu. Jeśli po zapoznaniu się z dokumentami sąd uzna, iż oświadczenie było prawdziwe, wtedy zatrzymane dokumenty są ponownie opieczętoowane i zwracane osobie, od której je zabrano. Natomiast sąd wyda postanowienie o zatrzymaniu tych materiałów dla celów postępowania, jeśli uzna, że oświadczenie nie było prawdziwe⁴⁶. W doktrynie przyjmuje się, że zakaz ten wiąże organ również w sytuacji, gdy takie oświadczenie złoży aplikant adwokacki upoważniony przez adwokata do zastępowania go, jako obrońcy w sprawie⁴⁷. Nałożony na organ zakaz zapoznawania się z wyglądem lub treścią pism nie ma charakteru samoistnego i aktualizuje się dopiero po złożeniu stosownego

⁴⁵ PAPRZYCKI, *Kodeks postępowania karnego*, s. 120.

⁴⁶ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2011 r., sygn. akt I KZP 12/11, OSN KW 2011, nr 10, s. 90.

⁴⁷ Tamże.

oświadczenia⁴⁸. Z tego względu byłoby zasadne wprowadzenie w Zbiorze zasad etyki adwokackiej i godności zawodu⁴⁹ – postulowanego w literaturze przedmiotu – obowiązku składania przez adwokata na aktach sprawy oświadczenia, że te akta zawierają informację objętą tajemnicą⁵⁰. Jeżeli obrońca nie złoży oświadczenia, organ ma prawo zatrzymać te dokumenty, ale nie mogą one stanowić dowodu w sprawie⁵¹. Co prawda przepis ten nie wspomina o adwokacie osoby zatrzymanej, ale w doktrynie przyjmuje się, że ten adwokat korzysta z takich uprawnień jak obrońca⁵². Natomiast dokumenty zawierające tajemnicę adwokacką inną niż obrończa, mogą zostać wykorzystane, jako dowody w postępowaniu karnym, gdy jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu.

6. KONTROLA ROZMÓW A TAJEMNICA ADWOKACKA

Jak słusznie zauważył M. Rusinek, „problematyka tajemnicy jest nierozzerwalnie związana z kontrolą rozmów. Nie można bowiem kwestionować tezy, że już sama idea podsłuchu zasadza się właśnie na dotarciu do informacji niebędącej informacją powszechnie dostępną”⁵³. Ochrona tajemnicy w tym aspekcie postępowania jest szczególnie ważna, ponieważ to na podstawie rozmowy obrońcy z klientem (która w założeniu odbywa się bez udziału osób trzecich) „obrońca pozyskuje faktyczną wiedzę o czynie sprawcy oraz okolicznościach zdarzenia będącego przedmiotem postępowania, buduje strategię obrony”⁵⁴.

W świetle art. 237 § 1 k.p.k., po wszczęciu postępowania sąd na wniosek prokuratora może zarządzić kontrolę i utrwalanie treści rozmów telefonicznych w celu wykrycia i uzyskania dowodów dla toczącego się postępowania lub zapobieżenia popełnieniu nowego przestępstwa. Wspomniana kontrola jest możliwa w stosunku do osoby podejrzanej, oskarżonego oraz w stosunku do pokrzywdzonego lub innej osoby, z którą może się kontaktować oskarżony albo, która może mieć związek ze sprawcą lub z grożącym przestępstwem. Jak trafnie zauważa G. Mu-

⁴⁸ PIKUL, *Zakaz zajęcia*, s. 173.

⁴⁹ Uchwała NRA nr 52/2011 NRA z 19 listopada 2011 r. – Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeks Etyki Adwokackiej).

⁵⁰ SMARZEWSKI, BANACH, *Ochrona tajemnicy*, s. 83.

⁵¹ GRZEGORCZYK, *Kodeks postępowania karnego*, s. 100.

⁵² STEINBORN, GRAJEWSKI, ROGOZIŃSKI, *Kodeks postępowania karnego*, s. 93.

⁵³ M. RUSINEK, *Tajemnica zawodowa i jej ochrona w polskim procesie karnym*, Kraków: Wolters Kluwer Polska 2007, s. 70.

⁵⁴ MARCHWICKI, *Tajemnica adwokacka*, s. 52.

sialik, „językowa wykładnia skłania do wniosku, że ustawodawca nie przewidział żadnej szczególnej ochrony dla osób zobowiązanych do zachowania tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu”⁵⁵. Mimo, że ustawa nie wprowadza *expressis verbis* zakazu stosowania kontroli rozmów wobec adwokata, to w literaturze przedmiotu dominuje pogląd, że kontrola ta odbywa się na takich zasadach, jak przesłuchanie. Oznacza to, iż obrońca nie może być podsłuchiwany, natomiast wobec adwokata nie będącego obrońcą, można stosować podsłuch, jeżeli jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu⁵⁶. Sąd Najwyższy również uznał, że „obrońca jest oczywiście poza kręgiem osób, wobec których dopuszcza się kontrolę i utrwalanie rozmów”⁵⁷. Niemniej jednak, kwestia ta powinna zostać w uregulowana, albowiem obecny stan stwarza organom procesowym szerokie pole do interpretacji. Myślę, że wprowadzenie całkowitego zakazu podsłuchiwania obrońcy nie byłoby słuszne, ponieważ taki adwokat może prowadzić działalność gospodarczą, która będzie przedmiotem kontroli lub obrońca może zostać przypadkowo nagrany podczas stosowania legalnej kontroli operacyjnej wobec oskarżonego⁵⁸. Dlatego lepszym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie *expressis verbis* zakazu wykorzystywania w procesie nagranych rozmów.

7. TAJEMNICA ADWOKACKA W USTAWIE – PRAWO O ADWOKATURZE A TAJEMNICA W KODEKSIE POSTĘPOWANIA KARNEGO

Należy zauważyć, że przepis art. 178 k.p.k. w wystarczającym stopniu gwarantuje przestrzeganie tajemnicy obrończej i jest pozytywnie oceniany przez przedstawicieli palestry. Natomiast regulacja zawarta w art. 180 § 2 k.p.k. jest krytykowana przez to środowisko. Wątpliwości budzi sam fakt uchylecia tajemnicy, jak również treść przesłanek, warunkujących zwolnienie. Powstał również spór w doktrynie w zakresie stosunku art. 180 § 2 k.p.k. do art. 6 u.p.o.a.⁵⁹ Na-

⁵⁵ G. MUSIALIK, *Dopuszczalność stosowania podsłuchu telekomunikacyjnego w stosunku do osób zobowiązanych do zachowania tajemnicy zawodowej na gruncie Kodeksu postępowania karnego z 1997 r.*, „Palestra” 11-12 (1998), s. 89.

⁵⁶ PAPRZYCKI, *Kodeks postępowania karnego*, s. 120.

⁵⁷ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2011 r., sygn. akt I KZP 12/11.

⁵⁸ D. SZUMIŁO-KULCZYCKA, *Tajemnica obrończa a podsłuch procesowy i kontrola operacyjna*, „Palestra” 1-2 (2013), s. 96.

⁵⁹ Ramy niniejszego opracowania nie pozwalają na wnikliwe odniesienie się do tego zagadnienia. Z tego względu autor zdecydował się wskazać i omówić tylko najważniejsze argumenty stron

czelna Rada Adwokacka niezmiennie stoi na stanowisku, że tajemnica adwokacka ma bezwzględny charakter i nie może być w żaden sposób uchylona. W konsekwencji, jej zdaniem, regulacja zawarta w art. 6 u.p.o.a ma pierwszeństwo nad innymi przepisami prawa odnoszącymi się do tajemnicy zawodowej. Również wielu przedstawicieli palestry zajmowało stanowisko, zgodnie z którym przepisy prawa o adwokaturze stanowią *lex specialis* w stosunku do przepisów postępowania karnego⁶⁰. W doktrynie przeważa jednak pogląd, iż to art. 6 u.p.o.a jest normą *lex generalis* w stosunku do art. 180 § 2 k.p.k. Zwolennicy tej koncepcji argumentują, że przepisy Prawa o adwokaturze w sposób generalny regulują instytucję tajemnicy adwokackiej, natomiast przepisy ustawy procesowej odnoszą się „jedynie do specyficznej sytuacji procesowej, jaką jest zeznawanie adwokata w procesie karnym”⁶¹. Zatem art. 180 § 2, regulujący tylko pewien aspekt tajemnicy adwokackiej, jest normą *lex specialis* i zgodnie z regułą *lex specialis derogat generali*, będzie miał on pierwszeństwo w stosunku do art. 6 u.p.o.a.⁶²

Abstrahując od tego, czyje stanowisko ma słuszność, należy wskazać, iż brak koherencji między zakresem tajemnicy adwokackiej zawartym w ustawie regulującej ustrój adwokatury a zakresem tajemnicy w postępowaniu karnym może budzić pewne obawy. Przede wszystkim, taka konstrukcja prawna „powoduje rozmycie *spectrum* tajemnicy adwokackiej, jako wartości w swej istocie abstrakcyjnej, i skutkuje w rezultacie poważnymi problemami w związku z koniecznością dookreślenia wyodrębnionych z niej pojęć i wytyczenia precyzyjnych granic pomiędzy nimi”⁶³. Ponadto, regulacja ta może wywoływać konflikt wartości pomiędzy obowiązkiem przestrzegania tajemnicy zawodowej a nakazem respektowania rozstrzygnięcia sądu zwalniającego z obowiązku zachowania tej tajemnicy⁶⁴. Wspomniana dychotomia dotyczy również pozycji adwokatów w procesie. W świetle tych przepisów, adwokat-obrońca jest w uprzywilejowanej sytuacji,

wspomnianego sporu. W celu głębszego zbadania problematyki kolizji art. 180 § 2 k.p.k. i art. 6 u.p.o.a., warto zapoznać się z następującymi publikacjami: MAJDRECKA, *W kwestii kolizji art. 180 § 2*, s. 147-160; KUCHARCZYK, *Charakter prawny tajemnicy*, s. 57-72; SMARZEWSKI, BANACH, *Ochrona tajemnicy*, s. 75-87.

⁶⁰ S. JANCZEWSKI, *Ustrój adwokatury. Komentarz*, Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze 1960, s. 118-123; S. KALINOWSKI, *Stanowisko obrońcy w polskim procesie karnym*, „Palestra” 6 (56) 1962, z. 8, s. 14-15; KRZEMIŃSKI, *Etyka adwokacka*, s. 16; Z. SKOCZEK, *Spór o tajemnicę adwokacką*, „Palestra” 13 (134) 1969, z. 2, s. 28 n.

⁶¹ KUCHARCZYK, *Charakter prawny tajemnicy*, s. 60.

⁶² Por. B. KURZĘPA, *Zakazy dowodzenia w procesie karnym*, „Prokurator” 2 (2002), s. 47-81; KUCHARCZYK, *Charakter prawny tajemnicy*, s. 60; KLEJNOWSKA, *Oskarżony, jako osobowe źródło*, s. 52.

⁶³ SMARZEWSKI, BANACH, *Ochrona tajemnicy*, s. 86.

⁶⁴ RAZOWSKI, *Zwolnienie świadka*, s. 147-148.

ponieważ ma pewność, że informacje, których zobligowany jest strzec, nie zostaną ujawnione. Mniej korzystna jest sytuacja adwokatów, którzy pełnią rolę pełnomocników oskarżyciela posiłkowego, oskarżyciela prywatnego lub uzyskali informacje objęte tajemnicą w inny sposób, albowiem sąd może ich zwolnić z obowiązku zachowania tajemnicy. Zatem w procesie, jednocześnie mogą występować dwie kategorii adwokatów. Zdaniem Z. Krzezińskiego, „trudno uznać taką sytuację za normalną i zdrową”⁶⁵. Z tych względów, należałoby dokonać ujednoczenia zakresu tajemnicy adwokackiej na gruncie prawa karnego procesowego i przyznania jej bezwzględno-go charakteru. To ujednoczenie mogłoby polegać na zlikwidowaniu tajemnicy obrończej i pozostawieniu w postępowaniu karnym tylko tajemnicy adwokackiej, której zakres ochrony byłby tożsamy z obecnym zakresem ochrony tajemnicy obrończej. Byłoby to zgodne z postulatem bezpieczeństwa prawnego, pewności stanowionego prawa. Przeciwnicy takiego rozwiązania podnoszą, że doprowadziłoby to do absolutyzacji tajemnicy adwokackiej. W mojej ocenie, ta obawa jest bezzasadna, ponieważ bezwzględny zakaz dowodowy (który w obecnym stanie prawnym obejmuje tylko tajemnicę obrończą, a którymś nadzieje w przyszłości obejmie tajemnicę adwokacką) jest zakazem niezupełnym, zatem okoliczności objęte tajemnicą mogą być ustalane w oparciu o inne dowody.

ZAKOŃCZENIE

Tajemnica adwokacka nie tylko zapewnia odpowiedni prestiż zawodu adwokata, ale przede wszystkim gwarantuje każdemu człowiekowi prawidłowe realizowanie prawa do obrony i rzetelnego procesu. Dlatego negatywnie należy ocenić fakt, że przepisy Kodeksu postępowania karnego nie gwarantują należytej ochrony tajemnicy adwokackiej. W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na brak koherencji regulacji dotyczących zakresu tajemnicy adwokackiej w ustawie – Prawo o adwokaturze i w Kodeksie postępowania karnego. W pierwszym z tych aktów, tajemnica adwokacka ma bezwzględny charakter, natomiast w drugim – względny. Wątpliwości budzi również fakt, że uchylenie tajemnicy zależy od nieostrej, niedookreślonej przesłanki, jaką niewątpliwie jest „dobro wymiaru sprawiedliwości”. Wobec powyższego, należy przyłączyć się do wielokrotnie zgłaszanych przez adwokatów postulatów ujednoczenia zakresu tajemnicy adwokackiej na gruncie prawa karnego procesowego i przyznania jej bezwzględno-go charakteru.

⁶⁵ KRZEZIŃSKI, *Etyka adwokacka*, s. 16.

BIBLIOGRAFIA

ŹRÓDŁA PRAWA

- Ustawa z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze, Dz. U. z 2018 r., poz. 1184 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, Dz. U. z 2017 r., poz. 1904 z późn. zm.
- Uchwała NRA nr 52/2011 NRA z 19 listopada 2011 r. – Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeks Etyki Adwokackiej).

ORZECZNICTWO

- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 listopada 2004 r., sygn. akt SK 64/03, ZU 2004, nr 10A, poz. 107.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2011 r., sygn. akt I KZP 12/11, OSN KW 2011, nr 10, s. 90.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 18 lutego 2015 r., sygn. akt II AKa 270/14, LEX nr 1668674.
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 21 kwietnia 2010 r., za: Jarosław WARYLEWSKI: Tajemnica adwokacka i odpowiedzialność karna za jej naruszenie (ujawnienie), *Palestra* 5-6 (2005), s. 12.
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 5 sierpnia 2015 r., sygn. akt II AKz 443/15.

LITERATURA

- AGACKA-INDECKA Joanna: Tajemnica zawodowa adwokata – znaczące rozstrzygnięcia sądów, *Palestra* 9-10 (2005), s. 66-70.
- CZERWIŃSKI Maciej: Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej adwokata a uzasadniony interes społeczny, *Palestra* 11-12 (2013), s. 56-61.
- GIEZEK Jacek: O granicach tajemnicy adwokackiej oraz zgodzie „dysponenta” na jej ujawnienie, *Palestra* 9 (2014), s. 60-72.
- GRZEGORCZYK Tomasz: Kodeks postępowania karnego. Tom I: Artykuły 1-467, Warszawa: Wolters Kluwer Polska 2014.
- GRZESZCZYK Wincenty: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa: LexisNexis 2014.
- HOC Stanisław: Informacje niejawne i tajemnice w postępowaniu karnym, [w:] Profesor Marian Cieślak – osoba, dzieło, kontynuacje, red. W. Cieślak, S. Steinborn, Gdańsk: Wolters Kluwer Polska 2013, s. 737-754.
- HOFMAŃSKI Piotr, ZABŁOCKI Stanisław: Elementy metodyki pracy sędziego w sprawach karnych, Kraków: Wolters Kluwer Polska 2006.
- JANCZEWSKI Stanisław: Ustrój adwokatury. Komentarz, Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze 1960.
- KALINOWSKI Stanisław: Stanowisko obrońcy w polskim procesie karnym, *Palestra* 6 (56) 1962, z. 8, s. 3-20.
- KARDAS Piotr: Konstytucyjne i ustawowe aspekty ochrony tajemnicy zawodowej powierzonej przedstawicielom zawodów zaufania publicznego, *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych* 4 (2014), s. 5-51.

- KLEJNOWSKA Monika: Oskarżony, jako osobowe źródło informacji o przestępstwie, Kraków: Wolters Kluwer Polska 2004.
- KRZEMIŃSKI Zdzisław: Etyka adwokacka. Teksty, orzecznictwo, komentarz, Warszawa: Wolters Kluwer Polska 2008.
- KUCHARCZYK Mariusz: Charakter prawny tajemnicy adwokackiej w ujęciu historycznym, *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych* 1 (2007), s. 57-72.
- KURZEPA Bolesław: Zakazy dowodzenia w procesie karnym, *Prokurator* 2 (2002), s. 47-81.
- MARCHWICKI Wojciech: Tajemnica adwokacka. Analiza konstytucyjna, Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck 2015.
- MATUSIAK-FRĄCZAK Magdalena: Glosa do wyroku ETPC z dnia 6 grudnia 2012 r., LEX nr 12323/11.
- MĄDRECKA Emilia: W kwestii kolizji art. 180 § 2 kodeksu postępowania karnego i art. 6 Prawa o adwokaturze, *Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego* 28 (2012), s. 147-160.
- MUSIALIK Gabriela: Dopuszczalność stosowania podsłuchu telekomunikacyjnego w stosunku do osób zobowiązanych do zachowania tajemnicy zawodowej na gruncie Kodeksu postępowania karnego z 1997 r., *Palestra* 11-12 (1998), s. 86-95.
- PAPRZYCKI Lech, GRAJEWSKI Jan, STEINBORN Sławomir: Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom I: Artykuły 1-424 k.p.k., red. L. Paprzycki, Warszawa: Wolters Kluwer Polska 2015.
- PIKUL Katarzyna: Zakaz zajęcia i zapoznania się z treścią pism z art. 225 § 3 k.p.k., *Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego* 27 (2011), s. 169-180.
- RAZOWSKI Tomasz: Zwolnienie świadka z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej w procesie karnym, *Prokuratura i Prawo* 7-8 (2010), s. 142-148.
- RUSINEK Michał: Tajemnica zawodowa i jej ochrona w polskim procesie karnym, Kraków: Wolters Kluwer Polska 2007.
- SKOCZEK Zygmunt: Spór o tajemnicę adwokacką, *Palestra* 13 (134) 1969, z. 2, s. 28-35.
- SMARZEWSKI Marek, BANACH Małgorzata: Ochrona tajemnicy adwokackiej w procesie karnym w związku z czynnościami przesłuchania i przeszukania, *Palestra* 3 (2017), s. 75-87.
- SZUMIŁO-KULCZYCKA Dobrosława: Tajemnica obrończa a podsłuch procesowy i kontrola operacyjna, *Palestra* 1-2 (2013), s. 90-100.
- TOKARCZYK Roman: Zarys przedmiotu etyki adwokata, *Przegląd Sądowy* 7-8 (2005), s. 16-42.
- WARYLEWSKI Jarosław: Tajemnica adwokacka i odpowiedzialność karna za jej naruszenie (ujawnienie), *Palestra* 5-6 (2005), s. 7-16.
- ZABŁOCKI Stanisław: Znaczenie ustawy nowelizującej Kodeks postępowania karnego dla korporacji radców prawnych, *Radca Prawny* 6 (2000), s. 4-10.

ZAKRES OCHRONY TAJEMNICY ADWOKACKIEJ W POSTĘPOWANIU KARNYM
– ZAGADNIENIA WYBRANE

Streszczenie

Celem niniejszego opracowania jest zgłębienie istoty tajemnicy adwokackiej, a także analiza zakresu obowiązywania tej tajemnicy w postępowaniu karnym. Tajemnica adwokacka pełni istotną rolę w procesie karnym, ponieważ gwarantuje każdemu człowiekowi prawidłowe realizowanie prawa do obrony i rzetelnego procesu. Podkreślenia wymaga fakt, iż tajemnica ta nie ma jednolitego cha-

rakteru, ponieważ występuje dualizm skutkujący występowaniem tajemnicy obrończej i tajemnicy adwokackiej innej niż obrończa. W artykule zostaną poddane szczegółowej analizie przepisy prawne i orzecznictwo dotyczące omawianego zagadnienia, a także przedstawione propozycje zmian w obowiązujących przepisach.

Słowa kluczowe: adwokatura; tajemnica adwokacka; tajemnica obrończa; przesłuchanie; przeszukiwanie

THE SCOPE OF THE PROTECTION OF LEGAL PRIVILEGE IN CRIMINAL PROCEEDING
– SELECTED ISSUES

S u m m a r y

The main aim of this article is to describe essential of legal professional privilege and analyze the scope of the binding legal professional privilege in criminal proceeding. Legal professional acts as an essential role in the criminal process to guarantee every person the correct implementation of the rights of the defence and a fair trial. The other destination of this article is pay attention to existing in a criminal action dualism, manifesting itself in distinction of legal professional privilege and bar confidential privilege. The author discuss Polish regulations and judicial decisions in the above mentioned matter. Will be also presented proposals for changes in the binding regulations.

Key words: advocacy; attorney-client confidential privilege; bar confidential privilege; examination; search